

Gliwice, 09.08.2024 roku

OPINIA PRAWNA

Na zlecenie:

Stowarzyszenia Brokerów Ubezpieczeniowych

Zagadnienie:

Bezczynność zakładów ubezpieczeń w związku z art. 14.1. prowadzi do naruszenia interesów klienta i działania niezgodnie z art. 7.1 ustawy o dystrybucji ubezpieczeń.

W świetle przepisów ustawy o dystrybucji składka wpłacona do agenta lub brokera jest traktowana jak wpłacona do zakładu ubezpieczeń. W jaki sposób zakłady ubezpieczeń powinny przygotować się od strony technologicznej na uznawanie takiej wpłaty jako wpłaconej do zakładu ubezpieczeń? Obecnie występuje w tym zakresie luka regulacyjna. Towarzystwa ubezpieczeń rozwiązują umowy ubezpieczenia lub windykują klientów, mimo, że składki zostały opłacone przez klientów do agenta lub brokera. Przy czym pośrednik nie zawsze jest w stanie dokonać przekazania składki do zakładu ubezpieczeń niezwłocznie – ponieważ występują sytuacje gdy klienci dokonują opłacenia wielu polis nie określając prawidłowo za co płacą, a proces wyjaśnienia i rozliczenia z klientem może trwać od kilku dni do kilku tygodni. W takich przypadkach towarzystwa ubezpieczeń – nawet po otrzymaniu składki nie są skłonne zmienić stanowiska – na zgodnego z ustawą o dystrybucji ubezpieczeń.

Podstawa prawna:

1. Ustawa o dystrybucji ubezpieczeń z dnia 17 kwietnia 2023 r. (Dz.U. z 2023 r. poz. 1111)
2. Ustawa o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej z dnia 10 kwietnia 2024 r. (Dz.U. z 2024 r. poz. 838)

Odpowiedź:

Wprowadzając do ustawy o dystrybucji ubezpieczeń przepis art. 14 ust. 1, ustawodawca implementował art. 10 ust. 6 dyrektywy IDD, który nakłada na państwa członkowskie obowiązek podjęcia wszelkich niezbędnych środków w celu ochrony klientów przed niezdolnością pośrednika do przekazania składki do zakładu ubezpieczeń lub do przekazania kwoty roszczenia lub zwrotu składki ubezpieczonemu. W środków tych zalicza się:

- 1) wprowadzenie przepisów przewidzianych prawem lub umową, według których sumy pieniędzy wpłacone przez klienta pośrednikowi traktuje się jako wpłacone zakładowi,

natomiast sum pieniędzy wypłaconych przez zakład pośrednikowi nie traktuje się jako wypłaconych klientowi do czasu, kiedy klient faktycznie je otrzyma;

2) wymóg posiadania przez pośrednika trwałej zdolności finansowej w wysokości 4% sumy rocznych pobranych składek, przy czym kwota ta nie może być mniejsza od 18 750 euro;

3) wymóg przekazywania sum pieniędzy klienta za pomocą ściśle wyznaczonych do tego celu rachunków klienta i niewykorzystywania tych rachunków do celu dokonywania zwrotów na rzecz innych wierzycieli w przypadku upadłości;

4) wymóg ustanowienia funduszu gwarancyjnego.

Polski ustawodawca przyjął pierwszą formę spośród wskazanych w dyrektywie.

Z uwagi na fakt, że po zapłacie składki, klient nie ma wpływu na to, jak i kiedy zostanie ona przekazana do zakładu ubezpieczeń, na zakładach ciąży obowiązek wprowadzenia takiej organizacji i procedur, które umożliwią dokonywanie wpłat w sposób zabezpieczający interes klienta. Taką dyrektywę wprowadza przepis art. 45 ustawy o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej, zgodnie z którym:

1. W zakładzie ubezpieczeń i zakładzie reasekuracji funkcjonuje system zarządzania.
2. Zakład ubezpieczeń i zakład reasekuracji zapewniają proporcjonalność systemu zarządzania do charakteru, skali i złożoności ich działalności.
3. System zarządzania obejmuje co najmniej:
 - 1) strukturę organizacyjną, w której zakresy odpowiedzialności są jasno i odpowiednio podzielone;
 - 2) skuteczny system przekazywania informacji;
 - 3) zgodność z innymi wymaganiami określonymi w niniejszym rozdziale.
4. Zakład ubezpieczeń i zakład reasekuracji dokonują regularnego przeglądu funkcjonowania systemu zarządzania.

Dalej zgodnie z art. 258 Rozporządzenia delegowanego Komisji (UE) nr 2015/35 z dnia 10 października 2014 r. uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2009/138/WE w sprawie podejmowania i prowadzenia działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej (Wypłacalność II) z dnia 10 października 2015 r. (Dz.Urz.UE.L Nr 12, poz. 1):

1. Zakłady ubezpieczeń i zakłady reasekuracji spełniają wszystkie następujące wymogi:

- a) ustanawiają, wdrażają i utrzymują skuteczny system współpracy, sprawozdawczości wewnętrznej i przekazywania informacji na wszystkich odpowiednich szczeblach organizacyjnych zakładu;
- b) ustanawiają, wdrażają i utrzymują skuteczne procedury decyzyjne oraz strukturę organizacyjną, w której wyraźnie określono ścieżki raportowania, alokację funkcji i obowiązków, a także uwzględniono charakter, skalę i złożoność ryzyk charakterystycznych dla działalności danego zakładu;
- c) zapewniają posiadanie przez członków organu administrującego, organu zarządzającego lub organu nadzorczego, kolektywnie, niezbędnych kwalifikacji, kompetencji, umiejętności i doświadczenia zawodowego w odpowiednich obszarach działalności, umożliwiającym im skuteczne i profesjonalne zarządzanie zakładem i nadzór nad nim;
- d) zapewniają posiadanie przez każdego z członków organu administrującego, organu zarządzającego lub organu nadzorczego indywidualnie kwalifikacji, kompetencji, umiejętności i doświadczenia zawodowego, które są niezbędne do wykonywania powierzonych mu zadań;
- e) zatrudniają pracowników, którzy posiadają umiejętności, kwalifikacje i wiedzę fachową potrzebne do właściwego wypełniania przydzielonych im obowiązków;
- f) zapewniają, aby wszyscy pracownicy wiedzieli o procedurach dotyczących właściwego wypełniania ich obowiązków;
- g) zapewniają, aby przydzielenie wielu zadań pojedynczym osobom i działom organizacyjnym nie stanowiło faktycznej ani praktycznej przeszkody w wykonywaniu którejkolwiek z tych funkcji w należyty, uczciwy i obiektywny sposób;
- h) ustanawiają systemy informacyjne dostarczające w odpowiednim terminie pełne, wiarygodne, jasne, spójne i istotne informacje na temat działalności, przyjętych zobowiązań i ryzyk, na które jest narażony zakład;
- i) utrzymują odpowiednią i należyte uporządkowaną dokumentację dotyczącą działalności zakładu i jego organizacji wewnętrznej;
- j) zapewniają bezpieczeństwo, integralność i poufność informacji, uwzględniając przy tym charakter danych informacji;

k)ustanawiają wyraźne ścieżki raportowania, które zapewniają szybkie przekazywanie informacji wszystkim potrzebującym ich osobom w taki sposób, że są one świadome wagi tych informacji w odniesieniu do ich właściwych obowiązków;

l)przyjmują sporządzone na piśmie zasady dotyczące wynagradzania.

Z powyższego wynika, że utworzenie procedur odnoszących się do dokonywania i księgowania wpłat od brokerów leży po stronie zakładu ubezpieczeń. To samo dotyczy zaznajamiania pracowników zakładu z tymi procedurami. Działalność zakładu ubezpieczeń niesie za sobą doniosłe skutki społeczne. Przede wszystkim poprzez umowę ubezpieczenia ubezpieczony chroni swój interes materialny i socjalny. Ubezpieczający działa w zaufaniu do brokera i zakładu ubezpieczeń, którzy to przedsiębiorcy wykonują de facto działalność zaufania publicznego. Klient ma prawo oczekiwać, że jeśli reguluje swoje zobowiązanie w terminie i w należyty sposób dba o swoje interesy, to jego umowa została skutecznie zawarta.

W ocenie opiniującego kwestia przekazywania wpłat na rzecz zakładów ubezpieczeń społecznych winna doczekać się jednoznacznej regulacji ustawowej określającej zasady, terminy dokonywania wpłat oraz postępowanie zakładu wobec klienta w sytuacji, gdy wpłata nie została dokonana w terminie.

Dopóki jednak ustawodawca pozostawia tę materię bez drobiazgowej regulacji, zasadne jest wydanie rekomendacji aby zakłady ubezpieczeń podjęły działania systemowe i organizacyjne umożliwiające stosowanie art. 14.1. ustawy o dystrybucji ubezpieczeń. Dochodzenie roszczeń od ubezpieczającego, odstępowanie od umowy ubezpieczenia w momencie gdy składka wpłacona została do pośrednika ubezpieczeniowego, o czym zakład ubezpieczeń został poinformowany, stanowi naruszenie art. 45 ustawy z dnia 11 września 2015 r. o działalności ubezpieczeniowej i reasekuracyjnej. Spory w tym zakresie rozstrzygają sądy powszechne. Jednakże sama praktyka uderza w obrót i zaufanie do brokerów ubezpieczeniowych.